1. STRIJD TEGEN MENSENHANDEL

1.1. | Mensenhandel moet prioriteit blijven op álle niveaus

Bestemmelingen: magistratuur, politie, Minister van Justitie, Minister van Binnenlandse zaken, burgemeesters, Federaal Parlement, Interdepartementale Coördinatie Cel

Myria drukt erop dat de strijd tegen mensenhandel op het beleidsniveau en het terrein, bij de magistraten en de eerstelijnsdiensten, een absolute prioriteit moet blijven.

De hervorming van de gerechtelijke arrondissementen kan erg positief uitpakken in de strijd tegen netwerken van mensenhandel en -smokkel. Daarom is het noodzakelijk dat de verschillende lokale politiediensten nauw met de gecentraliseerde federale politie-eenheid en de bevoegde referentiemagistraat mensenhandel samenwerken want de lokale politie vormen hun oren en ogen. Op sommige plaatsen durft deze aandacht te verzwakken. Het is essentieel voor een succesvolle arrondissementshervorming dat mensenhandel ook een prioriteit blijft bij de lokale politie van de steden en dat die nauw samenwerkt met de federale politie.

Op het politieke beleidsniveau mag de aandacht voor de strijd tegen mensenhandel ook niet verzwakken. Er mag niet de verkeerde illusie ontstaan dat omwille van enkele successen de strijd tegen mensenhandel in België gestreden zou zijn, wat tot een politieke houding van nonchalance kan leiden en de aandacht doen verslappen. België is een voorbeeldland op het vlak van de strijd tegen mensenhandel en moet dat ook blijven.

1.2. | Slachtofferstatuut aanpassen aan de praktijk

Bestemmelingen: Interdepartementale Cel, gespecialiseerde slachtoffercentra mensenhandel

Het Belgische slachtoffersysteem heeft nood aan een pragmatische en stapsgewijze verfijning zonder te raken aan zijn fundamentele basisprincipes. Het slachtofferstatuut heeft onvoldoende aandacht voor de specifieke problemen en noden van verschillende slachtofferprofielen en moet ook toegespitst worden op hun behoeften.

De loverboyslachtoffers zitten in een emotionele afhankelijkheidspositie en hebben soms behoefte aan een specifieke opvang die permanentie vereist waarvoor de gespecialiseerde opvangcentra mensenhandel momenteel te weinig middelen hebben. Daarnaast hebben we vastgesteld dat loverboyslachtoffers soms doelbewust gedrogeerd worden door hun pooiers om ze in een volledige fysieke en psychische afhankelijkheidspositie te brengen. Dergelijke slachtoffers die drugsverslaafd gemaakt zijn, hebben nood aan gespecialiseerde begeleidingsprogramma's. Onder hen zitten ook verschillende Belgische slachtoffers waarvoor de begeleidingsvoorwaarden van het slachtofferstatuut mensenhandel minder toepasbaar zijn. Een Belgisch loverboyslachtoffer wordt op het terrein minder snel gepercipieerd als een slachtoffer van mensenhandel.

Voor slachtoffers uit EU-landen heeft het slachtofferstatuut dikwijls niet veel relevantie meer voor hun verblijf. De andere voordelen van het statuut, zoals juridische en eventueel medische of psychologische ondersteuning, worden hen bovendien soms onvoldoende benadrukt. Daarom zijn ze niet altijd meer geïnteresseerd in het statuut. Deze slachtoffers, die zich misbruikt voelen en zo snel mogelijk huiswaarts wensen te vertrekken, kunnen nochtans nood hebben aan juridische begeleiding om een financiële compensatie te verkrijgen. Er kan hen een advocaat toegewezen worden die hier hun belangen blijft behartigen. Daarvoor is het wel noodzakelijk dat het slachtoffer gedurende het verloop van het onderzoek en het proces rechtstreeks of via het gespecialiseerd slachtoffercentrum mensenhandel contact blijft houden met de advocaat. In de praktijk is dat niet altijd gemakkelijk realiseerbaar.

Andere slachtoffers zijn te bang om in het slachtofferstatuut mensenhandel te stappen en weigeren relevante verklaringen af te leggen. Sommige magistraten pleiten ervoor om voor die kwetsbare doelgroepen toch de mogelijke toegang tot het slachtofferstatuut te openen. De referentiemagistraat die de feiten uit het dossier kent, is dan de aangewezen persoon om die beslissing te nemen in overleg met de andere actoren. Die mogelijkheid moet in het slachtofferstatuut uitgewerkt worden.

Daarnaast moet onderzocht worden in welke mate de bereikbaarheid van de centra kan geoptimaliseerd worden bij slachtofferintercepties op plaatsen die ver afgelegen liggen van de gespecialiseerde opvangcentra. Sommige magistraten opperden daarom het idee om een soort mobiel team van medewerkers van de centra op te richten voor de begeleiding van de slachtoffers die zich ver van een van de drie centra bevinden. Dat vereist een grote versterking van de middelen van de centra.

Myria vraagt de Interdepartementale Coördinatiecel ter bestrijding van de mensensmokkel en de mensenhandel het slachtofferstatuut mensenhandel in het kader van de herziening van de multidisciplinaire omzendbrief uit 2008[471] aan te passen en een aanbod te ontwikkelen dat beter is afgestemd op de noden van de verschillende slachtoffergroepen op vlak van bescherming, begeleiding en schadeloosstelling.

Hiervoor moeten de centra meer middelen krijgen die functioneel worden toegekend. Een efficiënte samenwerking met andere gespecialiseerde diensten, zoals begeleiding van verslaafden, dringt zich eveneens op.

In dit verband verheugt Myria zich erover dat de staatssecretaris voor Gelijke Kansen extra middelen heeft toegekend aan de centra. Deze inspanningen mogen worden onderstreept, ook al zijn ze nog onvoldoende voor een structurele financiering.

471 Omzendbrief van 26 september 2008 inzake de invoering van een multidisciplinaire samenwerking met betrekking tot de slachtoffers van mensenhandel en/of van bepaalde zwaardere vormen van mensensmokkel, *B.S.*, 31 oktober 2008.

1.3. | Sensibilisering van de sector van de jeugdbescherming en het onderwijs

Bestemmelingen: Gemeenschappen, Interdepartementale Coördinatiecel

De gemeenschappen maken sinds 2014 deel uit van de Interdepartementale Coördinatiecel ter bestrijding van de mensensmokkel en de mensenhandel. Myria vraagt dat op het niveau van de gemeenschappen de sector van de jeugdzorg gesensibiliseerd wordt voor de indicatoren van mensenhandel. In de strijd tegen de loverboys ontbreekt deze schakel volledig. Daarbij mogen de jeugdige slachtoffers absoluut niet opnieuw tot slachtoffer gemaakt worden door hen te beschuldigen of te stigmatiseren voor afwijkend gedrag. Zo'n aanpak zou trouwens volledig contraproductief werken.

Myria juicht toe dat er in scholen door verschillende instanties en actoren sensibiliseringscampagnes worden gevoerd rond loverboys, gedwongen en kindhuwelijken.

1.4. | Sensibilisering jeugdbrigades politie en jeugdmagistraten van het parket rond de indicatoren mensenhandel

Bestemmelingen: lokale politie, jeugdmagistraten, Minister van Justitie, College van de Procureurs-generaal

Myria vraagt een sensibilisering van de jeugdbrigades van de lokale politie en de jeugdmagistraten van het parket.

De jeugdbrigades van de lokale politie zijn weinig vertrouwd met de indicatoren van mensenhandel, in het bijzonder in dossiers met loverboys. Daardoor zijn ze niet altijd geneigd om minderjarige slachtoffers van zedenfeiten als

mogelijke slachtoffers van mensenhandel te beschouwen. Soms dreigen deze minderjarige slachtoffers als zogenaamd probleemkind zelfs gestigmatiseerd te worden en worden zij zelf verantwoordelijk gesteld voor de schending van zedenfeiten. De fout wordt dus bij hen gelegd.

Ook bij de jeugdmagistraten van het parket werd een gebrekkige kennis vastgesteld van de indicatoren en van het slachtofferstatuut mensenhandel. Het beleid heeft hier zijn lessen uit getrokken en een belangrijke nieuwe maatregel getroffen. Volgens de nieuwe COL[472] moeten de jeugdmagistraten en de referentiemagistraten mensenhandel beter samenwerken bij het detecteren en beschermen van minderjarige slachtoffers van mensenhandel. Positief is dat het jeugdparket in de toekomst systematisch wordt uitgenodigd op de coördinatievergaderingen rond mensenhandel binnen het gerechtelijke arrondissement.

1.5. | Sensibilisering rond kindhuwelijken en gedwongen huwelijken

Bestemmelingen: Gemeenschappen, Minister van Justitie, Minister van Binnenlandse Zaken

Over het fenomeen van gedwongen huwelijken en kindhuwelijken is weinig bekend en het is ook moeilijk kwantificeerbaar. Koppels en gezinnen worden er tot in het meest intieme door geraakt. Gedwongen huwelijken spelen zich immers in een privésfeer af en slachtoffers zijn niet erg happig om de feiten bij de overheden aan te geven. Verder blijkt ook dat de hulpverlening bij de Roma-gemeenschap, waar huwelijken op jonge leeftijd frequent zijn, ontoereikend is. Bovendien worden de traditionele huwelijksgewoonten binnen bepaalde Roma-gemeenschappen soms door bepaalde families of criminele groepen misbruikt om jonge meisjes uit te buiten, met name voor huishoudelijk werk of om hen te verplichten diefstallen te plegen.

Professionelen op het terrein blijken ook niet altijd gesensibiliseerd of over de nodige middelen te beschikken om potentiële gevallen van gedwongen huwelijken op te sporen.

Daarom beveelt Myria, naar het voorbeeld van andere instanties, aan verder werk te maken van sensibilisering, ontwikkeling van vaardigheden en opleidingen voor de beroepscategorieën die met dat soort situaties worden geconfronteerd (politieagenten, magistraten, ambtenaren van de burgerlijke stand, leerkrachten). Bovendien moeten ook de uitwisseling van informatie en samenwerkingsmodaliteiten binnen de verschillende afdelingen van eenzelfde parket (jeugd, intrafamiliaal geweld, mensenhandel) worden aangemoedigd. Op die manier moet desgevallend de link worden gelegd tussen een vermoeden van uithuwelijking op jonge leeftijd of gedwongen huwelijk en een potentieel geval van mensenhandel.

Voor de Roma-gemeenschappen tenslotte moeten specifieke acties worden ondernomen, zoals het inschakelen van interculturele bemiddelaars bijvoorbeeld. Een nuttig initiatief kan het organiseren van sensibiliseringscampagnes zijn, die specifiek op die gemeenschappen zijn gericht.

2. STRIJD TEGEN MENSENSMOKKEL

We wijzen erop dat Myria in zijn laatste rapporten rond migratie en grondrechten systematisch benadrukt dat werken aan veilige en legale migratieroutes manifest een deel van de oplossing is om het fenomeen van mensensmokkel bestrijden.

2.1. | Nood aan regeringsactieplan in de strijd tegen mensensmokkel

Bestemmelingen: Interdepartementale Coördinatiecel

Er bestaat geen apart uitgewerkt regeringsactieplan in de strijd tegen mensensmokkel. België voert als transitmigratieland een actieve strijd tegen de mensensmokkel waarbij het focust op het aanpakken van

472 COL 01/2015 betreffende het opsporings- en vervolgingsbeleid inzake mensenhandel.

de smokkelaars. Myria vraagt dat de Interdepartementale Cel het initiatief neemt om een regeringsactieplan voor de strijd tegen mensensmokkel te ontwikkelen zodat een aantal aandachtspunten op een uniforme wijze kunnen aangepakt worden. Op internationaal niveau zal dit trouwens het Belgische beleid inzake mensensmokkel beter in kaart brengen en positioneren.

2.2. | Financiële bestrijding op (inter)nationaal niveau werkt

Bestemmelingen: Interdepartementale Coördinatiecel

Centraal in dit nieuwe Belgische regeringsactieplan in de strijd tegen mensensmokkel zou een internationale financiële ketenaanpak moeten staan. Een goede internationale samenwerking én een uitgebreid financieel onderzoek zijn de meest effectieve manieren om de smokkelnetwerken te treffen en financiële droog te leggen. Hierin moeten alle schakels hun rol spelen. Indien een schakel ontbreekt of faalt, dan breekt de ketting. Zo zorgen de smokkelaars er in de praktijk voor dat hun criminele opbrengsten veilig overgedragen en ondergebracht worden in hun thuislanden. De EU moet trachten zo veel mogelijk akkoorden te sluiten met de herkomstlanden van buiten de EU over de inbeslagname van criminele gelden. Binnen de EU zelf moeten de lidstaten beter samenwerken als een EU-lidstaat een inbeslagname of verbeurdverklaring vraagt aan een andere lidstaat. Myria is ervan overtuigd dat een dergelijke internationale financiële ketenaanpak voor het EU-actieplan wel effect zou sorteren.

2.3. | Gezinssmokkel vraagt speciale aandacht

Bestemmelingen: Interdepartementale Coördinatiecel, Staatssecretaris van asiel en migratie

Daarnaast moet er meer aandacht ontstaan voor de problematiek van gezinssmokkel. In de mensensmokkeldossiers stellen we vast dat er geregeld families met kleine kinderen in koelwagens gesmokkeld worden. Deze slachtoffergroep krijgt weinig aandacht van de beleidsmakers en actoren. Nochtans is het een zeer kwetsbare groep die omwille van hun precaire situatie extra risico's moet ondergaan en de nodige bescherming verdient. Myria vraagt dat er op nationaal en internationaal niveau een debat gelanceerd en gevoerd wordt om meer aandacht te vragen voor de noden en de kwetsbaarheid van deze specifieke groep van smokkelslachtoffers.